

یک معلم زبان خارجی باید به چهار مهارت مسلط باشد

پای صحبت
حمید نامدار تیموری،
دبیر زبان انگلیسی

اشاره

حمید نامدار تیموری، دبیر رسمی زبان انگلیسی در مناطق آموزشی ۳ و ۶ آموزش و پرورش ابتدا در مدرسه عالی ترجمه سابق (دانشگاه علامه طباطبائی) در رشته مترجمی به تحصیل پرداخت. سپس به دلیل علاقه وافرش به آموزش زبان تحصیلات خود را در دانشگاه فرهنگیان ادامه داد و هم‌اکنون در سطح کارشناسی ارشد آموزش زبان مشغول به تحصیل است. وی که از سال ۱۳۶۱ به‌طور رسمی کار در آموزش و پرورش را شروع کرد، دارای تجارب مفید و چند کار تألیفی است. از جمله در سال ۱۳۷۸ که استفاده از نرم‌افزارها در سیستم آموزش متداول شد او و همکاران و دوستان وی، اقدام به تهیه نرم‌افزار آموزشی در خصوص بانک سؤال شدند و سؤالات طبقه‌بندی شده‌ای را طراحی کردند که مورد استفاده بسیاری از مؤسسات نیز قرار گرفته است. در ادامه متن گفت‌وگوی رشد آموزش زبان را با نامدار تیموری می‌خوانید.

● حسینی فرد: به نظر شما یک معلم زبان از چه صلاحیت‌های علمی باید برخوردار باشد؟

○ نامدار تیموری: به طور کلی، معلم زبان باید تمام کارش مطالعه و تحقیق باشد. از پدرم این جمله را همیشه آویزه گوش کرده‌ام که «برای استاد شدن همیشه باید شاگردی کرد» من با این سن همواره از این شیوه در زندگی حرفه‌ای خودم استفاده کرده و همیشه مانند یک دانش‌آموز که می‌خواهد امتحان بدهد، عمل می‌کنم؛ یعنی مطلب را می‌گیرم، تحقیق می‌کنم و ابایی هم از پرسش ندارم و اگر چیزی را نمی‌دانم بدون خجالت می‌پرسم و این کار را یک نوع افتخار می‌دانم. من فکر می‌کنم یک معلم حرفه‌ای مخصوصاً معلم زبان باید روحیه پژوهشگری را در خود تقویت کند.

● در بحث صلاحیت‌های حرفه‌ای نقش مهارت زبان عمومی را تا چه حد مهم می‌دانید؟

○ به نظر بنده یکی از اصول اساسی در تدریس زبان، تسلط کامل معلم به زبان است تا بتواند مهارت‌های تدریس را در کلاس به کار ببرد. من همکاری دارم که در مهارت صحبت کردن (Speaking) ضعیف‌اند. در حالی که بعضی از دانش‌آموزان آن‌ها در مهارت‌های گوش (Listening) از آن‌ها قوی‌ترند.

در حال حاضر منابع خوبی برای آموزش زبان وجود دارد. مثلاً در اینترنت منابع بسیاری هست که همکاران می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند. برای مثال بنده خودم اخبار انگلیسی را از کانال PressTV می‌بینم و حتی زیرنویس‌ها را ضبط می‌کنم تا به تناسب نیاز در کلاس استفاده کنم. پس یک معلم زبان خارجی باید به هر چهار مهارت زبانی: صحبت کردن، گوش دادن، خواندن و نوشتن مسلط باشد.

● در زمینه مهارت‌های تخصصی معلمی چه نظری دارید؟

○ لازم است برای پیشرفت کار به منابع موجود اکتفا نکنیم. می‌دانیم که روش‌های آموزشی در حال تحول است و دانستن آن‌ها برای یک معلم ضروری است. بعضی از همکاران هنوز از روش‌های سنتی و قدیمی استفاده می‌کنند و نسبت به روش‌های جدید بی‌اعتنا هستند. توصیه من به همکاران این است که اطلاع یافتن و دانستن روش‌های جدید بسیار مهم است، به‌روز کردن اطلاعات و به‌کار بردن آن‌ها نیز از الزامات تدریس است.

● معلم خوب از نظر شما کیست و چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

○ یکی از ویژگی‌های مهم اخلاقی و شخصیتی هر معلمی، صبور بودن اوست. اگر معلمی در مقابل دانش‌آموز شیطان حوصله به خرج بدهد و با استفاده از اطلاعات و مهارت‌های خود بتواند دانش‌آموز را به تدریج به این درس علاقه‌مند کند،

کار مهمی کرده است. من گاهی می‌شنوم که فلان دانش‌آموز می‌گوید من از دبیر زبان متنفرم در حالی که این تصور کاملاً نادرستی است. فکر می‌کنم چگونگی برخوردمان با دانش‌آموزان سبب نگرش مثبت و منفی و بسیاری از سوءتفاهمات احتمالی در مدارس مختلف خواهد بود.

● چه عواملی در مهارت‌های حرفه‌ای شما بیشتر مؤثر بوده است؟

○ زمانی که فارغ‌التحصیل شدم ارتباطم را با اساتیدم قطع نکردم و سعی کردم هر گاه در هنگام تدریس با مشکلی مواجه می‌شوم مشکل را با آن بزرگواران مطرح کرده و اشکالم را برطرف کنم. فکر می‌کنم برای تسلط در هر شغل باید با آن زندگی کرد. بنابراین دبیری که به شغل خود علاقه‌مند است با حرفه خود زندگی می‌کند و از وقت‌اش در جهت بهبود کارش و رفع مشکلات حرفه‌ای‌اش استفاده می‌کند. بعضی از دبیران وقتی از کلاس درس بیرون می‌آیند فکر می‌کنند کارشان تمام شده است در حالی که کسب تجربه و افزایش دانش امری همیشگی است و باید استمرار داشته باشد.

● میزان استفاده شما از مجله رشد آموزش زبان‌های خارجی چه قدر است؟

○ من از شماره اول این مجله را دارم و تمام قسمت‌هایی را که مربوط به بخش زبان انگلیسی است مطالعه کرده‌ام و سعی می‌کنم به دوستانم نیز این کار را توصیه کنم. بعضی از دبیران اعتقاد دارند که من زیادی به مجله توجه می‌کنم و می‌گویند این همه کتاب در زمینه تخصصی ما وجود دارد. به نظر من این مجله تنها مجله تخصصی ماست و استادان مجرب در این رشته در مجله عضویت دارند و مقالات بسیار سودمندی در مجله چاپ می‌شود. توجه و بها دادن به این نوع مجلات تخصصی مفید است و برای دبیران جوانی که تازه وارد این رشته شده‌اند می‌تواند راهگشا باشد، زیرا حتی به مشکلاتی که بعداً این دبیران با آن مواجه خواهند شد در این مجله مفصلاً پرداخته می‌شود.

● پس شما معتقدید که مجله رشد آموزش زبان را دائماً مطالعه می‌کنید و مطالب آن مدنظر شماست و آنچه برایتان مناسب بوده است را استفاده کرده‌اید. آیا این وضعیت در مورد همه دبیران و همکارانتان صدق می‌کند. یعنی اکثر دبیران زبان مثل شما آن اهمیتی که برای مجله رشد و محتوای آن قائل هستید، آن‌ها نیز اهمیت می‌دهند.

○ واقعیتش خیر. بعضی از همکاران مجله را فقط ورق می‌زنند و موضوعات خاصی را در آن دنبال می‌کنند ولی بعضی دیگر وقت می‌کنند و مجله را به‌عنوان یک مرجع و مبنای کار کلاسی در نظر می‌گیرند. مثلاً به مطلبی که شش سال پیش در مجله

درج شده است استناد می کنند در حالی که هر روز در همه زمینها تحولات بزرگی رخ می دهد و آموزش زبان هم از این قاعده مستثنا نمی باشد.

● شما به عنوان یک خواننده مجله رشد آموزش زبان فکر می کنید که تا چه حد مجله رشد در بهبود آموزش زبان های خارجی موفق بوده است؟

○ دبیران متفاوت عمل می کنند. آن دسته از دبیرانی که مطالعتشان محدود به مطالب کتاب درسی می شود نمی توانند و یا نمی خواهند از مجله بهره ببرند و ضرورتی نمی بینند که مجله را مطالعه کنند. به یاد دارم که با یکی از دبیران شیمی صحبت می کردم می گفت اگر من بخواهم در تدریس از مجله رشد شیمی استفاده کنم خیلی دست و پالم بسته می شود در حالی که بعضی معتقدند با استفاده از این مجلات، با ایده هایی که به ما می دهند و به همراه کار خلاقانه خود، مطلب را بهتر و مؤثرتر می توان تدریس کرد. من نیز همین کار را انجام می دهم و نظرات مطرح شده در مجله را مطالعه می کنم و بعد با کار کلاسی، روش های مختلف تلفیق می کنم و در کلاس انجام می دهم. بعضی مطالب را نیز مستقیماً در کلاس انجام می دهم.

● به نظر شما آیا لازم است تغییری در مجله ایجاد شود تا مجله بتواند به نحو موثری به آموزش کمک کند؟

○ من فکر می کنم اگر تعداد صفحات بیشتر می شد و تعداد مقالات استادان از زوایای مختلف مطرح می شد خیلی بهتر بود. به اعتقاد من از بین تمام نشریاتی که در رشته زبان داریم، مجله رشد آموزش زبان های خارجی قوی ترین نشریه است. یعنی ما نشریه تخصصی که بتوانیم با این نشریه مقایسه کنیم تا جایی که من می دانم، نداریم. بنابراین برای این همه دبیر زبان و سطوح مختلف آموزشی با امکانات موجود این نشریه توانسته تا حد زیادی نیازهای دبیران را برآورده کند و نشریه مفیدی است.

● با توجه به نظام جدید آموزش یعنی دوره متوسطه اول و متوسطه دوم آیا نیاز است بخشی از محتوای مجله به نکات مقدماتی و پایه و بخشی نیز به نکات تخصصی بپردازد؟

○ دقیقاً. حتی اگر مطالبی در مورد روش زبان آموزی در منطقه و بین همسایگان ما وجود دارد تهیه شود مثلاً در کشورهای عربی یا آسیای میانه زبان آموزی به چه شکلی ارائه می شود خیلی مؤثر خواهد بود. استفاده از تجربیات سایر کشورها و بررسی نقاط قوت و ضعف برنامه درسی آن ها و درج این تجربیات در مجله کمک مؤثری به مدرسیین و محققین این رشته آموزشی خواهد بود.

● با توجه به اینکه شما از خوانندگان پر و پاقرص

مجله هستید و محتوای مجله را دنبال می کنید چه قسمت هایی از مجله را مفید می دانید؟

○ من کلاً آن قسمتی را که وارد کار آموزش می شود و راهکارها و همچنین روش های تدریس را مطرح می کنند بیشتر می پسندم و بیشتر مطالعه می کنم زیرا ما با دانش آموزان سروکار داریم و هر مقاله و مطلب آموزشی دقیقاً کمک به انتقال مطلب خواهد کرد.

● شما اشاره کردید که بعضی از معلمان توجه زیادی به مجله رشد ندارند و شاید در بین بعضی از دبیران فرهنگ منابع تخصصی خیلی قوی نباشد بنابراین برای اشاعه فرهنگ مطالعه منابع تخصصی چه باید کرد؟

○ معمولاً در آموزش و پرورش برای هر کتاب جدیدالتألیفی، آموزش ضمن خدمت لازم است و اگر این دوره های آموزش ضمن خدمت خوب برگزار شوند و از استادان با تجربه استفاده کنند، انگیزه مطالعه در دبیران ایجاد خواهد شد. مثلاً با مطرح کردن سؤالاتی در مورد کلاس درس و مشکلاتی که یک دبیر در ارتباط با کلاس درس، کتاب درسی و یا دانش آموزان دارد بحث و گفت و گو شود و به سؤالات پاسخ داده شود. بنده اعتقاد دارم که آموزش ضمن خدمت باید نیاز به مطالعه منابع تخصصی را بین دبیران رواج دهد.

● بعضی از معلمان ما شاید توجه کافی به ارتقاء دانش تخصصی خود قائل نیستند. گویا فکر می کنند آنچه که تاکنون آموخته اند برای انجام کار حرفه ای اشان کفایت می کند! به نظر می رسد لازم است این نگاه را در بین معلمان ترویج کنیم که آنچه تاکنون آموخته اند اگر چه خیلی خوب است ولی نیاز است این آموخته ها را ارتقا دهند و در زمینه های تخصصی خود مهارت های بیشتری کسب کنند. اگر بخواهیم این فرهنگ را در بین معلمان اشاعه دهیم چه راهکارهایی باید اتخاذ کنیم؟

○ شاید یکی از مشکلاتی که همیشه بر سر راه ارتقا معلمان وجود داشته مشکلات معیشتی آن ها بوده است. دبیری که مجبور است برای رفع این گونه مشکلات به دنبال شغل دوم یا سوم برود. بدیهی است از رشته ای که دارد تدریس می کند به تدریج دور می شود. اگر حقوقی که یک معلم می گیرد پاسخگویی نیازهای مادیش باشد خوب نیازی برای کار کردن اضافی نمی بیند. یکی از دلایل بی علاقه ای و کم کاری همکاران وجود مشکلات معیشتی است که در بیشتر مناطق آموزش و پرورش برای دبیران وجود دارد و امیدوارم که راهکار مناسبی برای آن ارائه شود.

● نظرتان راجع به برنامه درسی جدید که رویکرد متفاوتی را نسبت به گذشته اتخاذ کرده چیست؟

○ بله. گرچه سال هاست در دبیرستان (مرحله دوم) تدریس

کرده‌ام، کتاب‌های (مرحله اول) هفتم و هشتم را هم مطالعه و هم تدریس کرده‌ام. چیزی که برای من جالب بود این است که بین چهار مهارتی که باید برای آموزش زبان داشته باشیم مهارت شنیداری را به کتاب درسی اضافه کرده‌اند در حالی که در کتاب‌های قبلی مهارت شنیداری (Listening) را نداشتیم. برعکس، من مهارت نوشتاری (Writing) را که در کتاب‌های قبلی مورد تأکید بود، در این کتاب مقداری ضعیف دیدم. در مورد دستور زبان نیز همین‌طور است. به نظر بنده مهارت نوشتاری در این سطح از اهمیت خاصی برخوردار است. شما می‌دانید که ما آموزش زبان خارجی را در شش سال اول دوره ابتدایی نداریم و دانش‌آموزانی که می‌خواهند کتاب جدید (کتاب هفتم) را شروع کنند مشکلاتی برایشان ایجاد می‌شود.

من این مشکلات را لمس کرده‌ام و دیده‌ام که بچه‌ها چگونه تحت فشار قرار می‌گیرند. مثلاً یکی از موارد، آموزش الفباست. در کتاب‌های قبل وقتی می‌خواستند حروف را درس بدهند ابتدا آن‌ها را معرفی می‌کردند به این شکل که آن‌ها را در قالب واژه‌هایی که آن حروف در آن‌ها به کار رفته است نشان می‌دادند: دانش‌آموزان هم به اندازه کافی تمرین می‌کردند و سریع یاد می‌گرفتند. در کتاب جدید ظاهراً فرض به این بوده است که دانش‌آموز حروف انگلیسی را می‌شناسد و لذا آمده‌اند و از مکالمه

شروع کرده‌اند و لغات داخل مکالمه را معرفی می‌کنند؛ و این برای یک دانش‌آموز مبتدی بسیار مشکل است که این مکالمه را حفظ کند و به کار برد در حالی که در شش سال ابتدایی هیچ آموزشی ندیده است (البته دانش‌آموزانی که در مؤسسات بیرون از سیستم رسمی زبان را آموخته‌اند مستثنی هستند). ضمناً در مورد معرفی حروف هیچ‌گونه تقدم و تأخری در نظر گرفته نشده است. مثلاً در درس اول حروف M و Q تدریس می‌شود که هیچ ارتباطی با لغات معرفی شده در درس اول ندارد و یا در کتاب هفتم بعضی از مطالب دستوری به گونه‌ای معرفی می‌شوند که این مباحث در کتاب‌های سوم راهنمایی (کتاب قدیم) ارائه می‌شده است.

اگر این مباحث دستوری به این شکل مطرح شوند برای دانش‌آموزان مشکلات بسیاری ایجاد خواهند کرد. مثلاً دانش‌آموز من وقتی به کلاس هشتم می‌آید هیچ تفاوتی بین «S» مالکیت، «S» جمع و یا «S» سوم شخص مفرد قائل نیست.

● شما فکر می‌کنید زمان اختصاص یافته به درس زبان در برنامه جدید آیا می‌تواند اهداف برنامه را محقق کند؟
○ با توجه به محتوای کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول پاسخ بنده به سؤال شما منفی است. یک کتاب کار داریم، یک کتاب

دانش آموز ... اگر قرار باشد روی این‌ها درست کار شود من می‌گویم خیر کافی نیست. دو ساعت خیلی کم است. با توجه به اینکه مشکلاتی که در کتاب درسی وجود دارد هم به معلم و هم به دانش آموز فشار وارد می‌کند. اگر قرار باشد کتاب‌ها خوب، تدریس شوند دو ساعت، زمان مناسبی برای تدریس نیست.

خروجی سیستم زبان آموزی در دوره اول و دوم متوسطه باید به گونه‌ای باشد که دانش آموز بعد از طی شش سال زبان آموزی از عهده نیازهای روزمره خودش بر بیاید و اگر این خروجی نتوانسته است نیازهای مورد نظر را بر آورده سازد پس مشکلی وجود دارد و تا وقتی این ایراد برطرف نشود هر نوع تغییری که با عجله صورت گیرد، مؤثر نخواهد بود

● در مورد برنامه جدید که در پایه نهم نیز امسال اجرا می‌شود، چه ارزیابی دارید؟

○ به نظر بنده ذهن دانش آموزان در مورد قالب‌های ارائه شده در کتاب درسی هفتم و هشتم کمی مغشوش شده است. بنابراین، از یک سو، اگر در کتاب نهم بخواهیم آنچه را که در کتاب‌های هفتم و هشتم ارائه شده بار دیگر مرور کنیم، بخش عمده کتاب را اشغال خواهد کرد و اگر از سوی دیگر نخواهیم این کار را بکنیم، باز هم بدیهی است که مشکلات دانش آموزان چند برابر خواهد شد. شما خوب می‌دانید که ما با دانش آموزانی طرف هستیم که در واقع اغلب آن‌ها با مقدمات و پایه اصولی آشنا نشده‌اند.

● به نظر شما نقاط قوت برنامه درسی کدامند؟

○ قبلاً نیز عرض کردم یکی از مهارت‌های زبانی که مهارت شنیداری است مورد توجه قرار گرفته است که بسیار جالب و مفید است و دانش آموزان اثرات مثبت آن را در سال‌های بعد یقیناً مشاهده خواهند کرد. از این حیث از مؤلفان محترم این کتاب مراتب تشکر و قدردانی را دارم.

● فارغ از اینکه برنامه جدید دارای چه نکات مثبت و منفی است، به عنوان یک دبیر با تجربه بفرمایید که برای اینکه آموزش زبان خارجی در مدارس ما موفق بشود و از وضعیت بهتری برخوردار شود چه اتفاقاتی باید بیفتد؟

○ یکی از موارد اختصاص بودجه بیشتر به آموزش زبان است. دوم زمان اختصاص یافته به درس زبان بیشتر شود. محتوای کتاب‌های جدید در برنامه جدید مورد بررسی مجدد قرار گیرد و با نیازهای فعلی دانش آموزان منطبق شود. نکته دیگر استفاده

از تجربه‌های دیگران است. ما هم در داخل کشور اساتید بسیار بنام داریم و هم در خارج از کشور. در کشورهای مسلمان نیز زبان انگلیسی مثل کشور ما به عنوان زبان خارجی تدریس می‌شود. از تجربیات این کشورها نیز می‌توان استفاده کرد. اگر به این نکات توجه شود، زبان آموزی در کشور متحول خواهد شد.

● شما به سه نکته اشاره کردید. یکی افزایش ساعات تدریس در مدارس و دیگری هم بهره‌مندی از تجربیات داخلی و خارجی و افزایش بودجه و ایجاد امکانات برای زبان آموز است. آیا در مورد معلمان و بهبود آموزش و مهارت‌های معلمان که بیشترین نقش را در آموزش به عهده دارند، چه برنامه‌ریزی و یا تغییری باید صورت گیرد؟

○ خب برای معلمی که سال‌ها کار کرده است آموزش ضمن خدمت تدارک دیده می‌شود. حداقل انتظار می‌رود از استادانی در این کلاس‌ها استفاده کنند که متبحر و مسلط باشند. معلمی که خودش تجربه ۲۰-۱۵ ساله دارد باید از استادانی بهره‌مند شوند که تجربه و توانایی کافی و بیشتر از خودش داشته باشند. خود من در بعضی از کلاس‌ها حضور مستمر داشته‌ام و استفاده برده‌ام ولی بعضی مواقع نیز متأسفانه، تا حدودی ائتلاف وقت بوده و فقط به یکی دو امتیاز منجر شده است. من دوره‌های ۱۰ سال اخیر را که بررسی می‌کنم می‌بینم مطالب ارائه شده توسط همکاران خودمان تدریس می‌شود که از کیفیت خوبی نیز برخوردار نبوده است. ضمناً مطالب ارائه شده و زمان اختصاص یافته به تدریس مباحث بسیار کم بوده و طبعاً استقبال هم خیلی ضعیف بوده است.

● سؤال پایانی خودم را به ارزشیابی اختصاص می‌دهم. شما فکر می‌کنید که ارزشیابی درس زبان و میزان یادگیری دانش آموزان چه نقشی در سیستم و نظام آموزشی زبان دارد و اگر تغییری در نظام ارزشیابی فعلی نیاز باشد چه تغییراتی باید صورت گیرد؟

○ خروجی سیستم زبان آموزی در دوره اول و دوم متوسطه باید به گونه‌ای باشد که دانش آموز بعد از طی شش سال زبان آموزی از عهده نیازهای روزمره خودش بر بیاید و اگر این خروجی نتوانسته است نیازهای مورد نظر را بر آورده سازد پس مشکلی وجود دارد و تا وقتی این ایراد برطرف نشود هر نوع تغییری که با عجله صورت گیرد، مؤثر نخواهد بود.

● حسینی فرد: آقای تیموری از اینکه در این گفت‌وگو شرکت کردید متشکریم و آرزوی موفقیت شما را در تمام سطوح زندگی داریم.